

доц. др Срђан Ђорђевић

судија Уставног суда Републике Србије

УДК 342.4(497.11)“1990”(049.3)

Основни недостаци Устава Србије

Иако оспораван од самог доношења, Устав Републике Србије је ипак успео да се одржи преко деценију ипо, чиме је нешто изнад просечног века српских устава деветнаестог и двадесетог века. «Управо у тренутку кад је образац уставне државе **1989.** диљем свијета изборио побједу над њему супротним, тоталитарним марксистичко-лењинистичким моделом, у многим земљама налазимо примјере који показују да тај образац не испуњава реформске потребе, премда постоји довољно ситуација које бисмо могли карактеризирати ријечима *«challenge and response»*.¹ Настао као конституционалистички конципиран пројекат подршке моделу личне власти, пратио је судбину владара за чије је потребе и сачињен. Тек изборном променом **2000-**те године, Устав почиње да трпи све значајније званичне критике. Но, већ пета година од поменутих промена, а Устав није промењен. Након једног безуспешног покушаја доношењем Закона о начину и поступку промене Устава, он за сада и даље поседује важност акта који утемељује основне принципе у друштву и државној заједници Србије, без обзира што је нови сазив Народне скупштине отпочео и званично, на важећем Уставу засновану процедуру уставне промене, која се данас још увек налази на нивоу усвојеног предлога парламента.

После слома ауторитарног режима последње деценије двадесетог века, упоредо са делатним активизмом нове политичке власти, у Србији отпочео је и процес уставотворства, који се не своди само на званичан став према проблему доношења устава. Уставотворство је далеко сложенији и свеобухватнији мисаони процес који подразумева и проток идеја и мисли образованог и

¹ П. Хаберле, Уставна држава, Политичка култура, Загреб, 2002, стр. 241.

стручног дела друштва о проблемском кругу који се окончава новим уставом. Уосталом, отворено друштво и подразумева да се шири круг субјеката укључи у овај процес, који не сме бити искључиво привилегија државних органа и државне власти. Сам чин доношења новог устава је, заправо, «само» завршна фаза решавања много сложенијих проблема који му претходе, а који се могу идентификовати и приказивањем одређених питања у следећем низу: 1) недостаци старог устава, тј. потреба и разлози његове промене; 2) постојање адекватних друштвених услова за доношење новог устава; 3) обавезност ревизионих норми старог устава и начин доношења новог устава; 4) демократска суштина основних решења новог устава.

Приступање одговорима на питања која превазилазе ниво првог питања у овом низу, претпоставља да се претходно докаже оправданост управо његовог проблематизовања, што је и основна намера овог рада.

Општи недостаци

Верујем да преовлађујуће квалификовање бившег режима као недемократског са израженим елементима личне власти² у објективном делу наше стручне јавности која се бави истраживањем феномена и суштине ове владавине није спорно ни данас.

Као што је устав демократски уговор и средство демократије, он се може појавити и у улози акта којим се ограничава демократија и истовремено шири неконтролисана моћ ауторитарне власти. Како је то својевремено истицано, Устав из 1990. године је скројен по

² Више о томе: С. Антонић, Влада Слободана Милошевића: покушај типолошког одређења, Српска политичка мисао, бр. 1/1995, Институт за политичке студије, Београд, 1995, 91-131.